

JAARVERSLAG UILENWERKGROEP SON EN BREUGEL 2023

Van de Brabantse steenuilen maakt ongeveer 90% gebruik van een nestkast om hun kroost groot te brengen. Bij de kerkuil ligt dat percentage zelfs nog hoger, op 98%. Zonder nestkasten zouden er waarschijnlijk nauwelijks nog uilen zijn. En zonder vrijwilligers zouden er geen nestkasten worden opgehangen.

Die kasten hangen er ook dankzij de gastgevers die het goed vinden dat er een kast op hun erf hangt want zowel steen- als kerkuilen zijn erfvogels. Beide uilen houden van kleinschalig agrarisch landschap. Denk aan (voormalige) boerderijen met houtwallen, knotwilgen, rommelschuurtjes, een moestuin of een weiland met wat kleinvee. Vooral de steenuil vindt daar beschutting en voedsel zoals veldmuizen, maar ook andere kleine zoogdieren, kleine vogels en in mindere mate reptielen en amfibieën, insecten als nachtvlinders en meikevers en regenwormen.

De kerkuil is een echte muizenspecialist. Zijn favorieten zijn de woelmuizen. Hij houdt daarom van iets meer open landschap met lijnvormige elementen zoals akkerranden, bermen en singels waarlangs hij kan jagen. Je komt deze uilen dan ook zelden tegen in bosrijke gebieden.

De kast van een steenuil hangt meestal in een boom. Niet al te hoog want dan kunnen de vrijwilligers er niet bij om de kast te controleren en schoon te maken. De kerkuil heeft als broedplaats een schuur, stal of loods nodig waar de kast vaak in de nok en dus hoog hangt. Brabants Landschap heeft ons daarom voorzien van een klimharnas om veilig op hoogte te werken. Ook worden er klimtrainingen georganiseerd. Desalniettemin is het soms een uitdaging om bij deze kasten te komen. Wij werken daarom altijd met twee personen of zelfs met drie.

Steenuilen leggen een record aantal eieren in één kast

Tijdens het controleren van de kasten inventariseren we het aantal eieren, jongen en uitgevlogen jongen en registreren deze dan in het softwaresysteem van Brabants Landschap. Zo kunnen zij alle data van de uilenwerkgroepen uit Brabant met elkaar vergelijken.

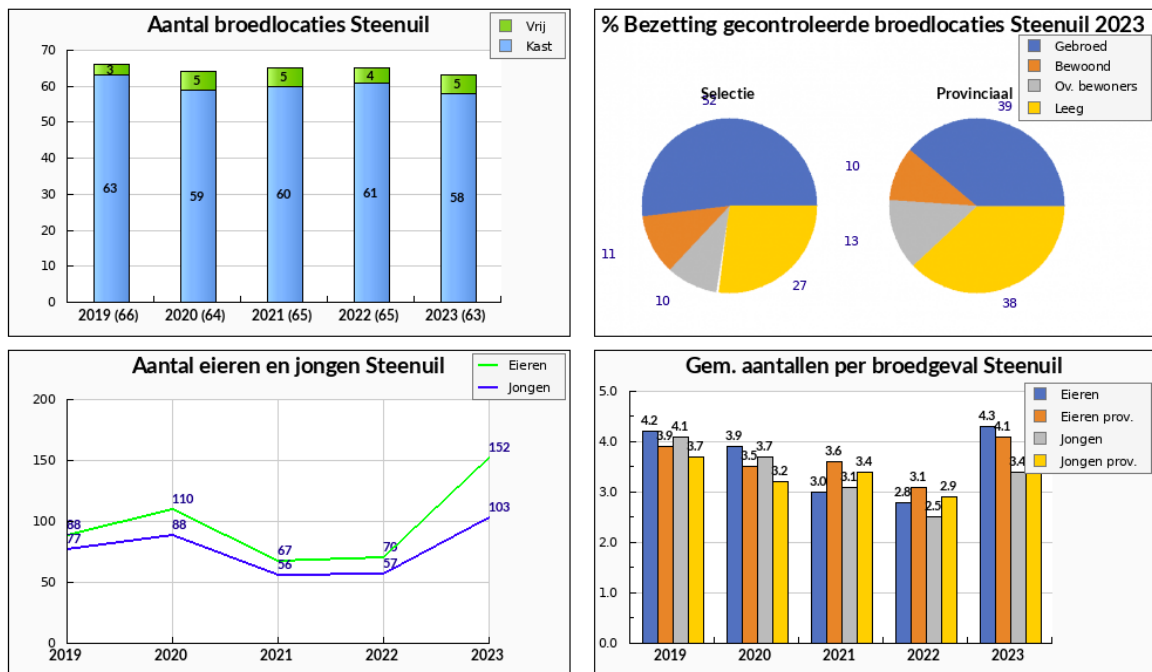
In 2023 bevatte een legsel van de steenuil in het buitengebied van Son en Breugel 4.3 eieren. Dat is een enorme verbetering in vergelijking met het jaar daarvoor. Toen was het gemiddelde maar 2.8 eieren per legsel. Het ene record volgde het andere op. Gelukkig wel in positieve zin. In twee kasten kwamen we tot onze verbazing maar liefst 7 eieren tegen. Dat is echt een immens aantal als je bedenkt dat het gemiddelde eigenlijk altijd rond 4 eieren ligt. We hebben hier geen zekere verklaring voor maar het zou kunnen zijn dat hier sprake was van twee vrouwtjes in één kast. In ieder geval waren deze eieren niet bevrucht en dus kwamen er ook geen jongen uit deze legsel voort.

Bij het schoonmaken van de kasten in de herfst werd het nog gekker toen bleek dat er wederom eieren in een van deze zelfde kasten lagen. Dit keer waren het er 6. Het nationale record aantal eieren van steenuilen in een kast ligt op 12 dus dit was wel een enorme verrassing. Ook nu weer echter kwamen al deze eieren niet uit. We zijn heel benieuwd hoe dit avontuur volgend seizoen verder gaat.

Een goed jaar voor de steenuilen

Niet alle eieren van een legsel komen dus altijd uit. Zo gaat dat in de natuur. In totaal hebben we het afgelopen seizoen 152 eieren geteld bij de steenuilen waarvan er 103 succesvol zijn uitgekomen. Meer dan 100 jonge steenuilen mag dan misschien geen record zijn, we zijn er dik tevreden mee en hopen dat deze lijn zich volgend jaar voortzet.

Steenuilen

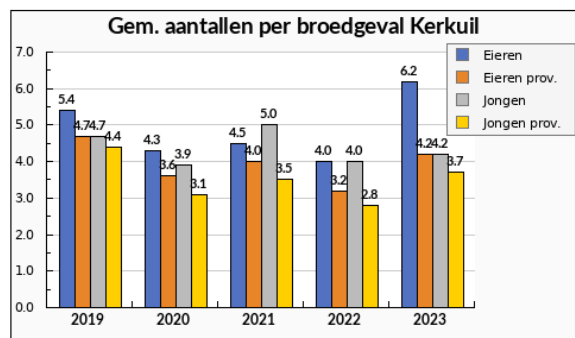
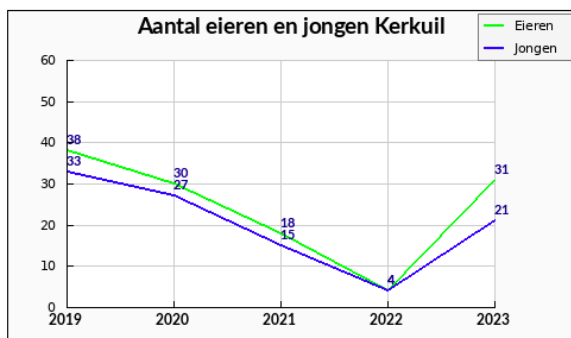
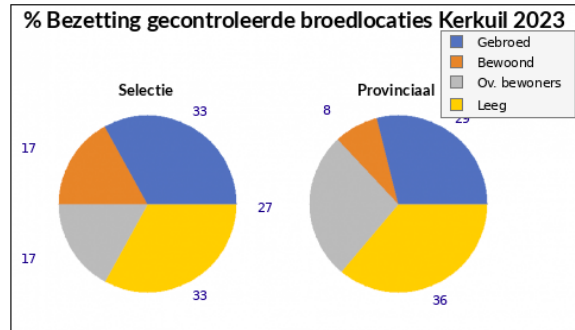
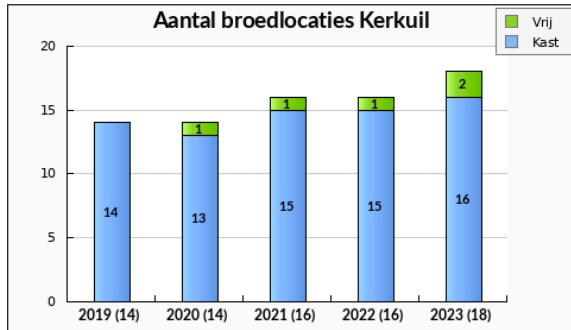
Het aantal kerkuilen weer op de goede weg

De meeste kerkuilen leggen in april of mei hun eieren, afhankelijk van de voedselvoorraad en de temperatuur. Als dit gunstig is dan kan er zelfs sprake zijn van een tweede legsel. Het afgelopen voorjaar regende het veel en ook de zomer was veel minder droog dan de voorgaande jaren. Waarschijnlijk waren er daardoor veel muizen en dus voedsel voor de kerkuilen. Meer voedsel betekent meestal grotere legsels en dat hebben we ook in ons buitengebied gezien. Op 18 locaties kwamen 5 kerkuilenparen tot broeden met als resultaat 31 eieren en 21 jongen. Een gemiddelde van 4.2 jongen per broedgeval is nog wel aan de lage kant als je bedenkt dat kerkuilen wel 7 eieren kunnen leggen. Maar 21 jonge kerkuilen is gelukkig wel weer een enorme verbetering met het jaar ervoor. Een van de kerkuilen heeft waarschijnlijk een legsel gehad ergens onder het dakbeschoot van een loods waar we niet bij konden en dat dus niet zeker weten. Het zou kunnen dat het werkelijke aantal jonge kerkuilen dus nog hoger ligt dan 21.

Dat al deze jongen de winter gaan overleven is niet waarschijnlijk. Kerkuilen verbruiken veel energie, hebben weinig vetreserves en hebben als het ware minder isolatie dan andere

uilen. Ze zijn niet gemaakt voor lange koude winters. Wat de winter gaat brengen weten we niet, wel dat 'onze uilen' prima kasten hebben om in te schuilen mocht het echt heel koud worden.

Kerkuilen

Nieuwe vrijwilligers

Vrijwillige uilenbescherming is van groot belang als we de uilen willen behouden. We zijn dan ook heel blij dat het aantal vrijwilligers in de Son en Breugelse uilenwerkgroep verdubbeld is van drie naar zes. In de praktijk komt het er op neer dat we soms met twee groepen tegelijk op pad kunnen. Vooral in mei en juni moeten we doorwerken omdat we geen legsels willen missen. Je kunt niet te vroeg beginnen met het controleren van de legsels omdat je dan uilen misschien wel verstoort of omdat de legsels dan nog niet compleet zijn. Ga je te laat op pad dan weet je in ieder geval niet meer hoeveel eieren er in de kast hebben gelegen en in het ergste geval ben je te laat en zijn er al jonge uilen uitgevlogen die je dan dus gemist hebt. Met zes vrijwilligers is het wellicht zelfs mogelijk om het aantal van meer dan 75 kasten uit te breiden al is het maar de vraag of het buitengebied zich hier ook voor leent. De beide uilensoorten zijn echt afhankelijk van kleinschalig landschap en dat is toch nog steeds meer aan het verdwijnen helaas. Een goede biodiversiteit is van het grootste belang voor deze prachtige vogels. En zeg nou zelf, een erf met houtwallen, heggen, bloemen- en kruidenrijke randen is voor ons toch ook prachtig om naar te kijken?

Lonneke van Soest

Coördinator uilenwerkgroep Son en Breugel